Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 14ης Δεκεμβρίου 2017*

«Προδικαστική παραπομπή – Δίκαιο των εταιριών – Οδηγία 2009/101/ΕΚ – Άρθρα 2 και 6 έως 8 – Οδηγία 2012/30/ΕΕ – Άρθρα 19 και 36 – Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Άρθρα 20, 21 και 51 – Ικανοποίηση απαιτήσεων που απορρέουν από σύμβαση εργασίας – Δικαίωμα ασκήσεως, ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου, αγωγής κατά της εταιρίας και του διαχειριστή της ως αλληλεγγύως και εις ολόκληρον υπεύθυνου για τις οφειλές της εταιρίας»

Στην υπόθεση C-243/16,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Juzgado de lo Social n. 30 de Barcelona (δικαστήριο εργατικών διαφορών αριθ. 30 της Βαρκελώνης, Ισπανία) με απόφαση της 14ης Απριλίου 2016, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 27 Απριλίου 2016, στο πλαίσιο της δίκης

Antonio Miravitlles Ciurana,

Alberto Marina Lorente,

Jorge Benito García,

Juan Gregorio Benito García

κατά

Contimark SA,

Jordi Socías Gispert,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους T. von Danwitz (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, C. Vajda, E. Juhász, K. Jürimäe και Κ. Λυκούργο, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: I. Illéssy, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 26ης Απριλίου 2017,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

– ο A. Marina Lorente, εκπροσωπούμενος από τον J. García Vicente, abogado,

– η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την A. Gavela Llopis,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους J. Rius και H. Støvlbæk,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 26ης Ιουλίου 2017,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 2 και 6 έως 8 της οδηγίας 2009/101/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, περί συντονισμού των εγγυήσεων που απαιτούνται στα κράτη μέλη εκ μέρους των εταιριών, κατά την έννοια του άρθρου 48, δεύτερο εδάφιο, [ΕΚ], για την προστασία των συμφερόντων των εταίρων και των τρίτων, με σκοπό να καταστούν οι εγγυήσεις αυτές ισοδύναμες (ΕΕ 2009, L 258, σ. 11), των άρθρων 19 και 36 της οδηγίας 2012/30/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, περί συντονισμού των εγγυήσεων που απαιτούνται στα κράτη μέλη εκ μέρους των εταιριών, κατά την έννοια του άρθρου 54, δεύτερο εδάφιο, [ΣΛΕΕ], για την προστασία των συμφερόντων των εταίρων και των τρίτων, με σκοπό να καταστούν οι εγγυήσεις αυτές ισοδύναμες όσον αφορά τη σύσταση ανωνύμων εταιριών και τη διατήρηση και τις μεταβολές του κεφαλαίου τους (ΕΕ 2012, L 315, σ. 74), καθώς και των άρθρων 20, 21 και 51 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, των Antonio Miravitlles Ciurana, Alberto Marina Lorente, Jorge Benito García και Juan Gregorio Benito García και, αφετέρου, της Contimark SA και του διαχειριστή της, Jordi Socías Gispert, με αντικείμενο την είσπραξη οφειλομένων μισθών και λοιπών αποζημιώσεων που η εταιρία υποχρεώθηκε να καταβάλει σε αυτούς.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2009/101

3 Η οδηγία 2009/19 καταργήθηκε με την οδηγία (ΕΕ) 2017/1132 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2017, σχετικά με ορισμένες πτυχές του εταιρικού δικαίου (ΕΕ 2017, L 69, σ. 46). Κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης, η οδηγία 2009/101 εξακολουθούσε να εφαρμόζεται.

4 Οι αιτιολογικές σκέψεις 1 και 2 της οδηγίας 2009/101 είχαν ως εξής:

«(1) Η [πρώτη οδηγία 68/151/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 1968, περί συντονισμού των εγγυήσεων που απαιτούνται στα κράτη μέλη εκ μέρους των εταιρειών, κατά την έννοια του άρθρου 58 δεύτερη παράγραφος της συνθήκης, για την προστασία των συμφερόντων των

εταίρων και των τρίτων, με σκοπό να καταστούν οι εγγυήσεις αυτές ισοδύναμες (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/001, σ. 1)], έχει τροποποιηθεί επανειλημμένα και ουσιωδώς […]. Είναι, ως εκ τούτου, σκόπιμη, για λόγους σαφήνειας και ορθολογισμού, η κωδικοποίηση της εν λόγω οδηγίας.

(2) Ο συντονισμός των εθνικών διατάξεων που αφορούν τη δημοσιότητα, την ισχύ των υποχρεώσεων και την ακυρότητα των μετοχικών εταιρειών και των εταιρειών περιορισμένης ευθύνης έχει ιδιάζουσα σημασία, κυρίως προκειμένου να εξασφαλίζεται η προστασία των συμφερόντων των τρίτων.»

5 Το άρθρο 2 της οδηγίας αυτής όριζε τα εξής:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε η υποχρέωση δημοσιότητας των εταιρειών που αναφέρονται στο άρθρο 1, να περιλαμβάνει τουλάχιστον τις ακόλουθες πράξεις και στοιχεία:

α) την ιδρυτική πράξη και το καταστατικό εφόσον αυτό αποτελεί αντικείμενο ιδιαιτέρας πράξεως·

β) τις τροποποιήσεις των κατά το στοιχείο α) πράξεων, συμπεριλαμβανομένης και της παρατάσεως της διαρκείας της εταιρίας·

γ) ύστερα από κάθε τροποποίηση της ιδρυτικής πράξεως ή του καταστατικού, το πλήρες κείμενο της τροποποιηθείσης πράξεως στη νέα διατύπωσή του·

δ) τον διορισμό, την αποχώρηση καθώς και τα ατομικά στοιχεία των προσώπων τα οποία, είτε ως όργανο προβλεπόμενο από τον νόμο, είτε ως μέλη τέτοιου οργάνου:
   i) έχουν την εξουσία να δεσμεύουν την εταιρία έναντι τρίτων και να την εκπροσωπούν ενώπιον δικαστηρίου· τα αναφερόμενα στη δημοσιότητα μέτρα, πρέπει να διευκρινίζουν αν τα πρόσωπα που έχουν την εξουσία να δεσμεύουν την εταιρία, δύνανται να ενεργούν μόνα τους ή αν οφείλουν να ενεργούν από κοινού,
   ii) συμμετέχουν στη διοίκηση, στην εποπτεία, ή στον έλεγχο της εταιρίας,

ε) τουλάχιστον κατ' έτος, το ύψος του καλυφθέντος κεφαλαίου εφόσον η ιδρυτική πράξη ή το καταστατικό αναφέρονται σε εγκεκριμένο κεφάλαιο, εκτός αν κάθε αύξηση του καλυφθέντος κεφαλαίου συνεπάγεται τροποποίηση του καταστατικού·

στ) τα λογιστικά έγγραφα κάθε χρήσεως των οποίων η δημοσίευση είναι υποχρεωτική βάσει [της τέταρτης οδηγίας 78/660/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1978, βασιζομένη στο άρθρο 54 παράγραφος 3 στοιχείο ζ) της συνθήκης περί των ετησίων λογαριασμών εταιρειών ορισμένων μορφών (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/002, σ. 17), της έβδομης οδηγίας 83/349/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 1983, βασιζόμενη στο άρθρο 54 παράγραφος 3 στοιχείο ζ) της συνθήκης για τους ενοποιημένους λογαριασμούς (ΕΕ 1983, L 193, σ. 1), της οδηγίας 86/635/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 8ης Δεκεμβρίου 1986, για τους ετήσιους και ενοποιημένους λογαριασμούς των τραπεζών και λοιπών άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (ΕΕ 1986, L 372, σ. 1), και της οδηγίας 91/674/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1991, για τους ετήσιους και τους ενοποιημένους λογαριασμούς των ασφαλιστικών επιχειρήσεων (ΕΕ 1991, L 374, σ. 7)]·

ζ) οποιαδήποτε μεταφορά της έδρας της εταιρείας·

η) [τ]η λύση της εταιρείας·

θ) [τ]η δικαστική απόφαση με την οποία κηρύσσεται η ακυρότης της εταιρείας·

ι) τον διορισμό και τα ατομικά στοιχεία των εκκαθαριστών καθώς και τις αντίστοιχες εξουσίες τους, εκτός αν οι εν λόγω εξουσίες προκύπτουν ρητά και αποκλειστικά από το νόμο ή από το καταστατικό·

ια) την περάτωση της εκκαθαρίσεως καθώς και τη διαγραφή από τα μητρώα σε εκείνα τα κράτη μέλη όπου η διαγραφή έχει έννομες συνέπειες.»

6 Το άρθρο 6 της εν λόγω οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«Κάθε κράτος μέλος ορίζει τα υποχρεούμενα σε εκπλήρωση των διατυπώσεων δημοσιότητας πρόσωπα.»

7 Το άρθρο 7 της ίδιας οδηγίας είχε ως εξής:

«Τα κράτη μέλη προβλέπουν κατάλληλες κυρώσεις τουλάχιστον για τις περιπτώσεις:

α) ελλείψεως της δημοσιότητας των λογιστικών εγγράφων όπως ορίζεται στο άρθρο 2 στοιχείο στ)·

β) απουσίας επί των εμπορικών εγγράφων ή οποιουδήποτε διαδικτυακού τόπου της εταιρείας, των υποχρεωτικών ενδείξεων που προβλέπονται στο άρθρο 5.»

8 Το άρθρο 8 της οδηγίας 2009/101 προέβλεπε τα εξής:

«Τα πρόσωπα που έχουν ενεργήσει επ' ονόματι εταιρίας υπό ίδρυση και προ της κτήσεως της νομικής της προσωπικότητας, εφόσον η εταιρία δεν αναλαμβάνει τις υποχρεώσεις που απορρέουν εκ των ενεργειών τους, ευθύνονται απεριορίστως και εις ολόκληρον εκτός αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία.»

Η οδηγία 2012/30

9 Η οδηγία 2012/30 καταργήθηκε επίσης με την οδηγία (ΕΕ) 2017/1132. Κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης, η οδηγία 2012/30 εξακολουθούσε να εφαρμόζεται.

10 Η αιτιολογική σκέψη 3 της οδηγίας 2012/30 είχε ως εξής:

«Για να εξασφαλισθεί μια ελάχιστη ισοδύναμη προστασία τόσο των μετόχων όσον και των πιστωτών των εταιριών αυτών, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να εναρμονισθούν οι εθνικές διατάξεις, που αφορούν τη σύστασή τους και τη διατήρηση, την αύξηση και τη μείωση του κεφαλαίου τους.»

11 Το άρθρο 19 της οδηγίας αυτής όριζε τα εξής:

«1. Σε περίπτωση σημαντικής μειώσεως του καλυφθέντος κεφαλαίου, συγκαλείται η γενική συνέλευση, σε προθεσμία που ορίζεται από τις νομοθεσίες των κρατών μελών, για να εξετασθεί αν πρέπει να λυθεί η εταιρία ή να ληφθεί οποιοδήποτε άλλο μέτρο.

2. Η νομοθεσία κράτους μέλους δεν μπορεί να καθορίσει την μείωση που θεωρείται σημαντική κατά την έννοια της παραγράφου 1, σε ποσό μεγαλύτερο από το καλυφθέν κεφάλαιο.»

12 Το άρθρο 36 της εν λόγω οδηγίας προέβλεπε τα εξής:

«1. Σε περίπτωση μείωσης του καλυφθέντος κεφαλαίου, τουλάχιστον οι πιστωτές των οποίων οι απαιτήσεις γεννήθηκαν πριν από τη δημοσίευση της αποφάσεως μειώσεως έχουν τουλάχιστον το δικαίωμα να λαμβάνουν εγγύηση για τις απαιτήσεις που δεν είναι ληξιπρόθεσμες κατά τον χρόνο της δημοσιεύσεώς της. Τα κράτη μέλη μπορούν να αποκλείουν το δικαίωμα αυτό μόνον όταν ο πιστωτής έχει επαρκείς εγγυήσεις ή όταν οι εν λόγω ρυθμίσεις δεν είναι απαραίτητες λαμβανομένης υπόψη της εταιρικής περιουσίας.

Τα κράτη μέλη ορίζουν τις προϋποθέσεις ασκήσεως του δικαιώματος που προβλέπεται στο πρώτο εδάφιο. Σε κάθε περίπτωση, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι πιστωτές έχουν το δικαίωμα να απευθύνονται στην αρμόδια διοικητική ή δικαστική αρχή για να λάβουν επαρκείς εγγυήσεις εφόσον μπορούν να αποδείξουν κατά τρόπο αξιόπιστο ότι η εν λόγω μείωση του καλυφθέντος κεφαλαίου θέτει σε κίνδυνο την ικανοποίηση των απαιτήσεών τους, και ότι δεν έχουν δοθεί επαρκείς εγγυήσεις από την εταιρία.

2. Οι νομοθεσίες, εξ άλλου, των κρατών μελών προβλέπουν, τουλάχιστον, ότι η μείωση είναι ανίσχυρη ή ότι καμία πληρωμή δεν επιτρέπεται να γίνει στους μετόχους, εφόσον δεν έχουν ικανοποιηθεί οι πιστωτές ή το δικαστήριο δεν έχει αποφανθεί ότι η αίτησή τους δεν πρέπει να γίνει δεκτή.

3. Το άρθρο αυτό εφαρμόζεται επίσης όταν η μείωση του καλυφθέντος κεφαλαίου γίνεται με ολική ή μερική απαλλαγή από την καταβολή των εισφορών των μετόχων.»

Το ισπανικό δίκαιο

13 Το άρθρο 236 του Ley de Sociedades de Capital (νόμου περί κεφαλαιουχικών εταιριών), ο οποίος εγκρίθηκε με το Real Decreto Legislativo 1/2010 (βασιλικό νομοθετικό διάταγμα 1/2010), της 2ας Ιουλίου 2010 (στο εξής: νόμος περί εταιριών), το οποίο τιτλοφορείται «Περιπτώσεις ευθύνης και υποκειμενική επέκταση της ευθύνης», ορίζει τα εξής:

«1. Οι διαχειριστές ευθύνονται έναντι της εταιρίας, των εταίρων και των εταιρικών πιστωτών για την τυχόν προκληθείσα ζημία από πράξεις ή παραλείψεις τους που αντιβαίνουν στον νόμο ή στο καταστατικό ή από πράξεις ή παραλείψεις τους που έλαβαν χώρα κατά παράβαση των υποχρεώσεων που συνδέονται με τα καθήκοντά τους. […]

2. Οι διαχειριστές δεν απαλλάσσονται επ' ουδενί από την ευθύνη τους σε περίπτωση που η επιζήμια πράξη ή σύμβαση αποφασίστηκε, εγκρίθηκε ή επικυρώθηκε από τη γενική συνέλευση.

[…]»

14 Το άρθρο 237 του νόμου αυτού, το οποίο επιγράφεται «Αλληλέγγυα και εις ολόκληρον ευθύνη», έχει ως εξής:

«Τα μέλη του διοικητικού οργάνου που αποφάσισε την επιζήμια συμφωνία ή προέβη στην επιζήμια πράξη ευθύνονται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον, εκτός εάν αποδείξουν ότι αγνοούσαν την ύπαρξη της ως άνω πράξεως ή συμφωνίας ώστε να παρέμβουν στην έκδοση ή στην εκτέλεση της ή, εάν γνώριζαν την ύπαρξή της, ότι ενήργησαν ως όφειλαν προκειμένου να αποτραπεί η ζημία ή ότι αντιτάχθηκαν ρητά στην ως άνω πράξη ή συμφωνία.»

15 Το άρθρο 238, παράγραφος 1, του εν λόγω νόμου, που φέρει τον τίτλο «Εταιρική αγωγή αποζημιώσεως», έχει ως εξής:

«Η αγωγή αποζημιώσεως κατά των διαχειριστών ασκείται από την εταιρία, κατόπιν αποφάσεως της γενικής συνελεύσεως, η οποία λαμβάνεται κατ' αίτηση οποιουδήποτε εταίρου […]».

16 Το άρθρο 241 του νόμου αυτού, που φέρει τον τίτλο «Ατομική αγωγή αποζημιώσεως», προβλέπει τα εξής:

«Τα ως άνω δεν θίγουν το δικαίωμα των μετόχων και τρίτων να ασκούν αγωγές αποζημιώσεως για πράξεις των διαχειριστών που θίγουν άμεσα τα συμφέροντά τους.»

17 Το άρθρο 362 του νόμου περί εταιριών, με τίτλο «Λύση λόγω διαπιστώσεως ύπαρξης λόγου προβλεπόμενου από τον νόμο ή το καταστατικό», ορίζει τα εξής:

«Οι κεφαλαιουχικές εταιρίες λύονται εφόσον η ύπαρξη λόγου προβλεπόμενου από το. νόμο ή το καταστατικό διαπιστωθεί δεόντως από τη γενική συνέλευση ή με δικαστική απόφαση.»

18 Το άρθρο 363, παράγραφος 1, του νόμου αυτού, το οποίο επιγράφεται «Λόγοι λύσεως», ορίζει τα εξής:

«Η κεφαλαιουχική εταιρία λύεται:

a) Λόγω παύσεως των δραστηριοτήτων που συνιστούν τον εταιρικό σκοπό. Η παύση των δραστηριοτήτων τεκμαίρεται μετά από περίοδο αδράνειας μεγαλύτερης του ενός έτους.

[…]

e) Λόγω ζημιών που μειώνουν την καθαρή περιουσία σε ποσό χαμηλότερο του ημίσεος του εταιρικού κεφαλαίου, εκτός εάν σημειωθεί επαρκής αύξηση ή μείωση του εταιρικού κεφαλαίου και εφόσον δεν μπορεί ευλόγως να ζητηθεί η κήρυξη πτωχεύσεως.

[…]»

19 Το άρθρο 365, παράγραφος 1, του εν λόγω νόμου, το οποίο φέρει τον τίτλο «Υποχρέωση συγκλήσεως», ορίζει τα εξής:

«Οι διαχειριστές οφείλουν να συγκαλέσουν γενική συνέλευση εντός προθεσμίας δύο μηνών για τη λήψη αποφάσεως περί λύσεως ή, σε περίπτωση αφερεγγυότητας της εταιρίας, για την κίνηση της διαδικασίας της πτωχεύσεως.

[…]»

20 Το άρθρο 367, παράγραφος 1, του ίδιου νόμου, το οποίο τιτλοφορείται «Αλληλέγγυα και εις ολόκληρον ευθύνη των διαχειριστών», προβλέπει τα εξής:

«Οι διαχειριστές ευθύνονται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον για τις εταιρικές υποχρεώσεις που γεννώνται μετά την επέλευση του εκ του νόμου λόγου λύσεως αν παραλείψουν να συγκαλέσουν γενική συνέλευση εντός της προθεσμίας των δύο μηνών προκειμένου αυτή να λάβει, όπου αρμόζει, απόφαση περί λύσεως ή αν δεν ζητήσουν τη λύση της εταιρίας με δικαστική απόφαση ή, εφόσον συντρέχει περίπτωση, την κήρυξη της εταιρίας σε πτώχευση εντός προθεσμίας δύο μηνών, η οποία αρχίζει από την προβλεπόμενη για τη σύγκληση της γενικής συνελεύσεως ημερομηνία εάν αυτή δεν συνέλθει ή από την ημερομηνία διεξαγωγής της γενικής συνελεύσεως εάν αυτή λάβει απόφαση περί μη λύσεως της εταιρίας.

[…]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

21 Η Contimark είναι ανώνυμη εταιρία της οποίας μοναδικός διαχειριστής είναι ο J. Socías Gispert. Η εταιρία υπέστη ζημίες κατά τα έτη 2012 και 2013 και κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2013 έπαυσε τις δραστηριότητές της.

22 Οι ενάγοντες της κύριας δίκης είναι πρώην εργαζόμενοι της Contimark, στους οποίους αυτή υποχρεώθηκε να καταβάλει, με αποφάσεις του Juzgado de lo Social de Barcelona (δικαστηρίου εργατικών διαφορών της Βαρκελώνης, Ισπανία), οφειλόμενους μισθούς και αποζημιώσεις κατόπιν της

λύσεως των συμβάσεών τους εργασίας στο πλαίσιο αυτό. Λαμβανομένης υπόψη της αφερεγγυότητας της Contimark και του ανώτατου ποσού εγγυήσεως των μισθών που προβλέπεται για τους εργαζομένους, δεν κατέστη δυνατό να εισπράξουν το σύνολο των απαιτήσεών τους.

23 Στο πλαίσιο της μεταγενέστερης διαδικασίας εκτελέσεως των ως άνω αποφάσεων, οι ενάγοντες της κύριας δίκης άσκησαν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, ήτοι του Juzgado de lo Social n. 30 de Barcelona (δικαστηρίου εργατικών διαφορών αριθ. 30 της Βαρκελώνης), παρεμπίπτουσα αγωγή αποζημιώσεως κατά του J. Socías Gispert, υπό την ιδιότητά του ως διαχειριστή της Contimark, προκειμένου να αναγνωριστεί η ευθύνη του λόγω παραβάσεως των διατάξεων του νόμου περί εταιριών και να υποχρεωθεί, αλληλεγγύως και εις ολόκληρον με την εν λόγω εταιρία, στην καταβολή των ποσών που εξακολουθούσαν να τους οφείλονται. Οι ενάγοντες της κύριας δίκης προβάλλουν ευθύνη του J. Socías Gispert λόγω παραλείψεώς του να συγκαλέσει τη γενική συνέλευση της Contimark προκειμένου αυτή να λάβει απόφαση περί λύσεως ή να ζητήσει την κίνηση διαδικασίας αφερεγγυότητας, καίτοι η εταιρία είχε εμφανίσει σοβαρές ζημίες στη διάρκεια των ετών 2012 και 2013.

24 Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι, δυνάμει της νομολογίας του Tribunal Supremo (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Ισπανία), δεν έχει αρμοδιότητα να αποφανθεί επί της ευθύνης των διαχειριστών ανωνύμων εταιριών. Κατά τη νομολογία αυτή, οι δικαιούχοι μισθολογικών απαιτήσεων δεν νομιμοποιούνται να ασκήσουν ενώπιον του Juzgado de lo Social (δικαστηρίου εργατικών διαφορών) αγωγή με αίτημα τόσο την ικανοποίηση των απαιτήσεών τους έναντι της εμπορικής εταιρίας η οποία τους απασχολούσε όσο και την κήρυξη του διαχειριστή της ως αλληλεγγύως και εις ολόκληρον υπεύθυνου για τις απαιτήσεις αυτές. Σε αντίθεση με τις λοιπές κατηγορίες πιστωτών της εν λόγω εταιρίας, αυτοί όφειλαν, σε ένα πρώτο στάδιο, να ασκήσουν αγωγή ενώπιον του Juzgado de lo Social (δικαστηρίου εργατικών διαφορών) για την αναγνώριση της απαιτήσεώς τους, εν συνεχεία δε, σε ένα δεύτερο στάδιο, ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου αστικών ή εμπορικών διαφορών, για την εκδίκαση αγωγής κατά του διαχειριστή της εν λόγω εταιρίας σχετικά με την αλληλέγγυα και εις ολόκληρον ευθύνη του.

25 Το αιτούν δικαστήριο προσθέτει ότι ο νόμος περί εταιριών προβλέπει την ευθύνη των διαχειριστών σε περίπτωση παραβάσεως των διατάξεων των οδηγιών 2009/101 και 2012/30. Ειδικότερα, το άρθρο 367 του νόμου αυτού, σχετικά με την αλληλέγγυα και εις ολόκληρον ευθύνη των διαχειριστών, σκοπεί στη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο του άρθρου 19 της οδηγίας 2012/30. Ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η εν λόγω ευθύνη εμπίπτει στις οδηγίες αυτές και φρονεί ότι η νομολογία του Tribunal Supremo (Ανωτάτου Δικαστηρίου) ενδέχεται να αντιβαίνει στις εν λόγω οδηγίες, ερμηνευόμενες υπό το πρίσμα των αρχών της ίσης μεταχειρίσεως και της απαγορεύσεως των διακρίσεων που κατοχυρώνονται στα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη, καθόσον επιβάλλει στους δικαιούχους απαιτήσεως από σύμβαση εργασίας την υποχρέωση, όσον αφορά το δικαίωμα ασκήσεως μιας τέτοιας αγωγής αποζημιώσεως, να προσφύγουν σε δικαστήριο διαφορετικό από εκείνο το οποίο είναι αρμόδιο για την αναγνώριση της απαιτήσεώς τους.

26 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Juzgado de lo Social nº 30 de Barcelona (δικαστήριο εργατικών διαφορών αριθ. 30 της Βαρκελώνης) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Με βάση τις οδηγίες 2009/101 και 2012/30 και τη μεταφορά τους στο εθνικό δίκαιο με τα άρθρα 236, 237, 238, 241 και 367, μεταξύ άλλων, του [νόμου περί εταιριών], ο δανειστής της εμπορικής εταιρίας ο οποίος διεκδικεί τις απαιτήσεις του από σύμβαση εργασίας ενώπιον των αρμοδίων ισπανικών δικαστηρίων, ήτοι των δικαστηρίων εργατικών και κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών, έχει δικαίωμα να ασκήσει ταυτοχρόνως ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου ευθεία αγωγή κατά της εταιρίας για την αναγνώριση της οφειλής από σύμβαση εργασίας και, σωρευτικώς, αγωγή κατά του φυσικού προσώπου, ήτοι του διαχειριστή της εταιρίας, ως αλληλεγγύως και εις

ολόκληρον υπεύθυνου για τις οφειλές της εταιρίας, η οποία ερείδεται στην αθέτηση των εμπορικής φύσεως υποχρεώσεων που προβλέπονται στις εν λόγω οδηγίες και έχουν μεταφερθεί στο εσωτερικό δίκαιο με τον [νόμο περί εταιριών];

2) Αντιβαίνει η νομολογία του [...] τμήματος εργατικών και κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών του Tribunal Supremo (Ανωτάτου Δικαστηρίου) [...], στα άρθρα 2 και 6 έως 8 της οδηγίας 2009/101 και στα άρθρα 19 και 36 της οδηγίας 2012/30, κατά το μέτρο που κρίνει ότι τα ισπανικά δικαστήρια εργατικών και κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών δεν μπορούν να εφαρμόσουν ευθέως, όσον αφορά τις απαιτήσεις από σύμβαση εργασίας, τις προβλεπόμενες από τις εν λόγω οδηγίες και μεταφερθείσες στο εσωτερικό δίκαιο με τα άρθρα 236, 237, 238, 241, 367, μεταξύ άλλων, του [νόμου περί εταιριών] εγγυήσεις υπέρ των πιστωτών των εμπορικών εταιριών, όταν τα φυσικά πρόσωπα που συνιστούν τα ανώτατα όργανα της εταιρίας δεν τηρούν τις τυπικές απαιτήσεις δημοσιότητας ουσιωδών καταστατικών πράξεων της εταιρίας που προβλέπονται στις οδηγίες 2009/101 και 2012/30 και έχουν μεταφερθεί στο εσωτερικό δίκαιο με τον [νόμο περί εταιριών];

3) Αντιβαίνει η νομολογία του [...] τμήματος εργατικών και κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών του Tribunal Supremo (Ανωτάτου Δικαστηρίου) [...] στα άρθρα 20 και 21, σε συνδυασμό με το άρθρο 51 του Χάρτη, κατά το μέτρο που υποχρεώνει τον δανειστή απαιτήσεως από σύμβαση εργασίας, ήτοι τον μισθωτό εργαζόμενο, να κινήσει δύο ένδικες διαδικασίες –καταρχάς ενώπιον των δικαστηρίων εργατικών και κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών για την αναγνώριση της απαιτήσεως από σύμβαση εργασίας έναντι της εταιρίας και στη συνέχεια ενώπιον των πολιτικών ή εμπορικών δικαστηρίων για την κήρυξη της αλληλέγγυας και εις ολόκληρον ευθύνης του διαχειριστή της εταιρίας ή άλλων φυσικών προσώπων– όταν τούτο δεν απαιτείται για κανένα άλλο είδος δανειστή, ανεξαρτήτως της φύσεως της απαιτήσεώς του, ούτε στην οδηγία 2009/101 ούτε στην οδηγία 2012/30 ούτε στις εσωτερικές νομοθετικές διατάξεις με τις οποίες μεταφέρονται στο εθνικό δίκαιο οι εν λόγω οδηγίες;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

27 Με τα ερωτήματά του, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν η οδηγία 2009/101, και ειδικότερα τα άρθρα της 2 και 6 έως 8, καθώς και η οδηγία 2012/30, και ειδικότερα τα άρθρα της 19 και 36, ερμηνευόμενες υπό το πρίσμα των άρθρων 20 και 21 του Χάρτη, έχουν την έννοια ότι παρέχουν σε μισθωτούς εργαζομένους, οι οποίοι έχουν έναντι ανώνυμης εταιρίας απαιτήσεις από τη λύση της συμβάσεως εργασίας τους, το δικαίωμα να ασκήσουν, ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου εργατικών και κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών με εκείνο το οποίο είναι αρμόδιο για την εκδίκαση της αγωγής τους με αίτημα την αναγνώριση της μισθολογικής απαιτήσεώς τους, αγωγή αποζημιώσεως κατά του διαχειριστή της εταιρίας, λόγω του ότι δεν συγκάλεσε τη γενική συνέλευση της εταιρίας παρά τις σοβαρές ζημίες που η εταιρία είχε εμφανίσει, με αίτημα την κήρυξη της αλληλέγγυας και εις ολόκληρον ευθύνης του διαχειριστή όσον αφορά την εν λόγω μισθολογική απαίτηση.

28 Καταρχάς, διαπιστώνεται ότι το αιτούν δικαστήριο επιλήφθηκε αγωγής αποζημιώσεως ασκηθείσας κατά του διαχειριστή της Contimark, λόγω του ότι αυτός παρέβη την υποχρέωση συγκλήσεως της γενικής συνελεύσεως παρά τις σοβαρές ζημίες που είχε εμφανίσει η εταιρία, επί τη βάσει των διατάξεων του νόμου περί εταιριών, μεταξύ άλλων του άρθρου 367, οι οποίες, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρατίθενται στην απόφαση περί παραπομπής, παρέχουν τη δυνατότητα στους δανειστές να επικαλεσθούν την ευθύνη αυτή.

29 Συναφώς, από τις αιτιολογικές σκέψεις 1 και 2 της οδηγίας 2009/101 προκύπτει ότι αυτή σκοπεί στον συντονισμό των εθνικών διατάξεων που αφορούν τη δημοσιότητα, την ισχύ των υποχρεώσεων και την ακυρότητα των μετοχικών εταιριών και των εταιριών περιορισμένης ευθύνης. Όσον αφορά την οδηγία 2012/30, σύμφωνα με την αιτιολογική της σκέψη 3, αυτή σκοπεί να εξασφαλίσει μια ελάχιστη ισοδύναμη προστασία τόσο των μετόχων όσο και των πιστωτών των ανωνύμων εταιριών. Προς τον

σκοπό αυτό, η οδηγία εναρμονίζει τις εθνικές διατάξεις που αφορούν τη σύσταση των εν λόγω εταιριών καθώς και τη διατήρηση, την αύξηση και τη μείωση του κεφαλαίου τους (βλ., όσον αφορά την οδηγία 2012/30, απόφαση της 19ης Ιουλίου 2016, Kotnik κ.λπ., C-526/14, EU:C:2016:570, σκέψη 86).

30 Όσον αφορά τις διατάξεις των εν λόγω οδηγιών στις οποίες αναφέρεται το αιτούν δικαστήριο, τα άρθρα 2, 6 και 7 της οδηγίας 2009/101 προβλέπουν τις υποχρεώσεις των κρατών μελών όσον αφορά τις διατυπώσεις δημοσιότητας των εταιριών και το άρθρο 8 αυτής αφορά τις πράξεις που ενεργούνται επ' ονόματι εταιρίας υπό ίδρυση. Οι εν λόγω διατάξεις, όπως εξάλλου και οι λοιπές διατάξεις της εν λόγω οδηγίας, δεν προβλέπουν ούτε υποχρέωση συγκλήσεως της γενικής συνελεύσεως εμπορικής εταιρίας στην περίπτωση που αυτή έχει εμφανίσει σοβαρές ζημίες ούτε δικαίωμα των πιστωτών να κινήσουν τη διαδικασία αναγνωρίσεως της ευθύνης του διαχειριστή στην περίπτωση αυτή, ούτε σχετικές διαδικαστικές διατάξεις. Επομένως, δεν έχουν προδήλως σχέση με τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης. Το ίδιο ισχύει όσον αφορά το άρθρο 36 της οδηγίας 2012/30, το οποίο ρυθμίζει μόνον το δικαίωμα των πιστωτών να λαμβάνουν εγγύηση σε περίπτωση μειώσεως του καλυφθέντος κεφαλαίου.

31 Όσον αφορά το άρθρο 19 της οδηγίας 2012/30, αυτό, όπως και οι υπόλοιπες διατάξεις της οδηγίας, δεν ασχολείται με το ζήτημα της ευθύνης των διαχειριστών ούτε επιβάλλει ιδιαίτερες απαιτήσεις όσον αφορά την αρμοδιότητα των δικαστηρίων να επιληφθούν συναφώς. Ασφαλώς, το άρθρο αυτό προβλέπει την υποχρέωση συγκλήσεως της γενικής συνελεύσεως της εταιρίας σε περίπτωση σημαντικής μειώσεως του καλυφθέντος κεφαλαίου. Ωστόσο, το εν λόγω άρθρο απλώς προβλέπει την υποχρέωση αυτή χωρίς να προσδιορίζει τις λοιπές προϋποθέσεις υπό τις οποίες αυτή ενεργοποιείται, όπως, μεταξύ άλλων, το όργανο της εταιρίας που υπέχει τη σχετική υποχρέωση. Προπάντων, το εν λόγω άρθρο δεν προβλέπει τις ενδεχόμενες συνέπειες της παραβάσεως της εν λόγω υποχρεώσεως.

32 Επομένως, το άρθρο 19 της οδηγίας 2012/30 δεν προβλέπει δικαίωμα αποζημιώσεως κατά του διαχειριστή ανώνυμης εταιρίας ούτε προβλέπει κανόνα σχετικά με τις ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις για τη στοιχειοθέτηση της ευθύνης του τελευταίου σε περίπτωση μη συγκλήσεως της γενικής συνελεύσεως παρά τη σημαντική μείωση του καλυφθέντος κεφαλαίου.

33 Επομένως, το ζήτημα αν και υπό ποιες ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις οι πιστωτές ανώνυμης εταιρίας μπορούν ενδεχομένως να ασκήσουν αγωγή κατά του διαχειριστή προς αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν, οσάκις η γενική συνέλευση δεν συγκλήθηκε σε περίπτωση σημαντικής μειώσεως του καλυφθέντος κεφαλαίου, διέπεται από τα εθνικά δίκαια.

34 Δεδομένου ότι το άρθρο 19 της οδηγίας 2012/30 δεν επιβάλλει συναφώς καμία υποχρέωση στα κράτη μέλη, η επίμαχη στην κύρια δίκη κατάσταση δεν μπορεί να εξετασθεί υπό το πρίσμα των διατάξεων του Χάρτη (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 10ης Ιουλίου 2014, Julián Hernández κ.λπ., C-198/13, EU:C:2014:2055, σκέψη 35 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

35 Κατόπιν των προεκτεθέντων, στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η οδηγία 2009/101, και ειδικότερα τα άρθρα της 2 και 6 έως 8, καθώς και η οδηγία 2012/30, και ειδικότερα τα άρθρα της 19 και 36, έχουν την έννοια ότι δεν παρέχουν σε μισθωτούς εργαζομένους, οι οποίοι έχουν έναντι ανώνυμης εταιρίας απαιτήσεις από τη λύση της συμβάσεως εργασίας τους, το δικαίωμα να ασκήσουν, ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου εργατικών και κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών με εκείνο το οποίο είναι αρμόδιο για την εκδίκαση της αγωγής τους με αίτημα την αναγνώριση της μισθολογικής απαιτήσεώς τους, αγωγή αποζημιώσεως κατά του διαχειριστή της εταιρίας, λόγω του ότι δεν συγκάλεσε τη γενική συνέλευση της εταιρίας παρά τις σοβαρές ζημίες που η εταιρία είχε εμφανίσει, με αίτημα την κήρυξη της αλληλέγγυας και εις ολόκληρον ευθύνης του διαχειριστή όσον αφορά την εν λόγω μισθολογική απαίτηση.

Επί των δικαστικών εξόδων

36 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

Η οδηγία 2009/101/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, περί συντονισμού των εγγυήσεων που απαιτούνται στα κράτη μέλη εκ μέρους των εταιρειών, κατά την έννοια του άρθρου 48, δεύτερο εδάφιο, [ΕΚ], για την προστασία των συμφερόντων των εταίρων και των τρίτων, και ειδικότερα τα άρθρα της 2 και 6 έως 8, καθώς και η οδηγία 2012/30/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, περί συντονισμού των εγγυήσεων που απαιτούνται στα κράτη μέλη εκ μέρους των εταιριών, κατά την έννοια του άρθρου 54, δεύτερο εδάφιο, [ΣΛΕΕ], για την προστασία των συμφερόντων των εταίρων και των τρίτων, με σκοπό να καταστούν οι εγγυήσεις αυτές ισοδύναμες όσον αφορά τη σύσταση ανωνύμων εταιριών και τη διατήρηση και τις μεταβολές του κεφαλαίου τους, και ειδικότερα τα άρθρα της 19 και 36, έχουν την έννοια ότι δεν παρέχουν σε μισθωτούς εργαζομένους, οι οποίοι έχουν έναντι ανώνυμης εταιρίας απαιτήσεις από τη λύση της συμβάσεως εργασίας τους, το δικαίωμα να ασκήσουν, ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου εργατικών και κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών με εκείνο το οποίο είναι αρμόδιο για την εκδίκαση της αγωγής τους με αίτημα την αναγνώριση της μισθολογικής απαιτήσεώς τους, αγωγή αποζημιώσεως κατά του διαχειριστή της εταιρίας, λόγω του ότι δεν συγκάλεσε τη γενική συνέλευση της εταιρίας παρά τις σοβαρές ζημίες που η εταιρία είχε εμφανίσει, με αίτημα την κήρυξη της αλληλέγγυας και εις ολόκληρον ευθύνης του διαχειριστή όσον αφορά την εν λόγω μισθολογική απαίτηση.

(υπογραφές)